

אנחנו בעיני אורחינו

בקר הולשטיין ישראלי – רשמי ביקור

*מריה שטולצמן, פולין

להכיר בגורם האנושי. הם (הבוקרים בישראל – מ.מ.) בעלי השכלה וידע ניכרים, עובדים קשה, עם הרבה אהבה ומסירות. הגורם הבא בחשיבותו הינו בלי ספק ההזנה המבוססת על העיקרון, שפרת חלב צריכה לאכול כמה שיותר מ"מ ושכמות המספוא הגס צריכה להיות קטנה ואך מספיקה כדי להחזיק את מערכת העיכול במצב פעילות נכון. המספוא הגס יקר מאד ולכן, משתמשים בהרבה מוצרי לואי של התעשייה לעיבוד פירות. מספוא ירוק נחשב למעדן ומיועד לעגלות הצעירות בלבד. התרשמתי מאד ממרכזי המזון המודרניים והממוחשבים, אשר מספקים "מנות שלמות" לבקר במושבים בהם ביקרתי.

השימוש המועט יחסית במזון גס במנות החולבות בישראל גורם לאחוז השומן הנמוך של החלב. תוצאות הניסוי בפולין הוכיחו, שהפרות ההולשטיין-ישראליות אינן שונות מן הקנדיות או האמריקאיות בנושא השומן, כאשר הן מואבסות מנה שונה לחלוטין המבוססת על מזון גס בתוספת של מזון מרוכז.

בחודש אוגוסט שעבר היתה לי ההזדמנות לערוך סיור בישראל כאורחת התאחדות מגדלי הבקר בישראל. היתה זו הארץ האחרונה, מבין אלה שהשתתפו בניסוי ההשוואתי של בקר חלב שחור-לבן בפולין, שבה טרם ביקרתי. תכנית הסיוורים עבורי היתה מאורגנת היטב ובוצעה על הצד הטוב ביותר. דבר זה איפשר לי להכיר חתך גדול ומאפיין של גידול הבקר בארץ. ראיתי עשרה עדרים קיבוציים, שני מושבים ואת שני מכוני ההזרעה. בעונה זו שורר מזג אוויר חם בדרך כלל, אולם השנה במיוחד, ועובדה זו עזרה לי להבין את הגורם של עקת חום והשפעתו על ייצור החלב, וכן את השיטות להקלתו מעל הפרות. לאחת כמוני, שבאה מאקלים ממוזג עד קר ולח כמו בפולין, ייצור החלב הגבוה היה מרשים ביותר. הדוגמא הבולטת לכך היה העדר של קיבוץ קליה שלידי ים המלח, 400 מטר מתחת לפני הים. בעדר זה כ-300 פרות עם תנובה ממוצעת מעל 9,000 ק"ג חלב לשנה. בכלל, יותר מ-50% של כל העדרים הקיבוציים (189 עדרים בשנת 1986) היתה להם תנובה ממוצעת מעל ל-9,000 ק"ג לפרה בשלוש חליבות. כמו כן, גם ראיתי את העדר בעל תנובת השיא באותה שנה, בקיבוץ גבת עם 10,741 ק"ג מ-336 פרות.

מה גורם להצלחה זו של ייצור החלב בישראל? למה ארץ זו בעלת האקלים החם, ללא מדעה ירוק, עם הגבלות חמורות של מים וקרקע – למה דוקא כאן הגיעו בזמן קצר יחסית לתנובה ממוצעת כה גבוהה המציבה אותה בשורה הראשונה של בקר החלב בעולם? הרבה גורמים תרמו להשג זה, אך בראש וראשונה יש

* ד"ר מריה שטולצמן ביקרה אצלנו כאורחת ה.מ.ב., לאחר שהסתיים הניסוי בפולין בחסות FAO.

ההתישבות ביפעת, בו אפשר להתרשם מהתפתחות ההתישבות על צורותיה, חרף הקשיים הרבים באותם ימים. ביוזמת שלמה דורי קם גם מוזיאון לענף החלב, הוא בעצמו מנהלו כיום מתוך ידיעה אישית רבה של העבר החלוצי. נדמה לי, שזה רעיון מצויין, לאסוף מדברי העבר, כי הזמן חולף מהר ויש להקנות לדורות הבאים של רפתנים את הידיעות, איך התחיל וקם ענף החלב המוצלח והמצליח הזה. ברצוני להביע את תודתי לכל אלה, אשר תרמו להצלחת ביקורי כאן, לא חסכו מזמנם ונתנו לי כל ההסברים תוך יחס אוהד וידידותי.

יעילות תכנית הטיפוח מבוטאת בהתקדמות הגנטית הממוצעת לשנה, אשר מגיעה לכדי 102 ק"ג חלב ו-2.3 ק"ג שומן. על אף היותה של אוכלוסית הבקר קטנה, האחוזה הגבוהה של פרות בביקורת החלב והשימוש הנרחב בהזרעה מלאכותית מאפשרים מבחני צאצאים מדוייקים ואמינים. רק הפרים הטובים ביותר נשארים כדי להעמיד דור נוסף של בנות. עצם גודל האוכלוסיה – מעט יותר מ-100,000 פרות – והברור החריף בין הפרים עלולים לגרום לבעיות של קרבת שארים יתירה, במידה מסויימת. על מנת להימנע מכך ובכדי להכניס גנוטיפים הולשטיינים מעולים מייבאים כמויות קטנות של זרמה מחו"ל.

שגרת חליבה מתקדמת, מניעת מחלות ושירות וטרינרי מעולה גם כן ממלאים תפקיד חשוב. בקיבוץ אפיקים ראיתי מכון חליבה אוטומטי וממוחשב לגמרי. מעקב אחר המוליכות החשמלית של החלב משמש לאבחנה מוקדמת של דלקות עטין. המחשב מספק מידע אודות הסטיות האחוזיות מן הממוצע של העדר לגבי שני המדדים ובכל חליבה. השיטה נראית יעילה מאד והיתה בבחינת חידוש לגבי. המערכת כוללת גם השימוש במדי-פסיעות (למידת הפעילות של הפרות) ככלי לגילוי יחומים. מרכז רפת צרעה, שקנה את המערכת מאת אפיקים, מרוצה מאד מן התוצאות.

מכוני החליבה בקיבוצים שונים ממקום למקום, מפשוטים מאד ועד מתוחכמים, ואפילו "לוקסוס"... ויקרים מאד. אין בידי נתונים בקשר ליעילות ייצור החלב בקיבוצים מסויימים, אבל ידוע לי, שבכולם ישנם ענפי תעשייה הנותנים יותר ממחצית מכלל ההכנסה, בצד הייצור החקלאי.

כבר סיפרו לי אודות השירות הוטרינרי (הקליני) המצויין וגם היתה לי הזדמנות לראותו בפעולה. ערב אחד, בעודי אורחת של משפחת דורי ביפעת, היתה המלטה קשה. הרופא הגיע תוך חמש דקות מרגע שקראו לו בטלפון והעגלה ניצלה.

חויה מענינת היה הביקור במוזיאון לראשית

שקילה ייצור בע"מ

פתוח, תכנון וייצור מאזניים ומערכות שקילה לכל עומס

**מאזניים אלקטרוניים
לשקילת בקר**

★ דיוק של 0.1%
★ תצוגה דיגיטלית ברורה
★ תקשורת למחשב
★ נעילת השקילה

משכית 15 ת.ד. 3026 הרצליה 46104
טל' 052-547001